اختر

مطبعه و اداره خانهٔ ﴿ اختر ﴾ در خان والده در دائرهٔ مخصوصه است درکارهای متعلق باداره به آقا محمد طاهر رجوع میشود ٠

اسامیٔ وکلای کرام در ممالك دور و نزدیك کاهی درصفحهٔ آخرین نگاشته خواهد شد ٠

روزچهارشنبه ١٤ ربیع‌الآخر سنه ١٢٩٨
٤ مارت رومی و ١٦ ماه مارس ١٨٨١

﴿ تعرفهٔ بدلات سالیانه ﴾

دارالسعادهٔ اسلامبول	٠٣	مجیدی سیم
دیکر ممالك محروسهٔ عثمانیه	٧٥	قروش صاغ
ممالك محروسهٔ ایران	٢٥	قران
ممالك هندوستان و بنادر	١٥	روپی نقره
ممالك روس وقفقاز	١٥	روبل کاغذی
ممالك اروپ و عربستان	٢٥	فرانك
یك نسخه	٦٠	پاره‌است

اجرت پوست همه جابعهدهٔ اداره‌است ٠

﴿ این نامه ازهرکونه وقایع و اخبار و از سیاسیات و پولیتیك و علم و ادب و دیکر منافع عامه سخن می کوید ٠ هفتهٔ یکبارطبع میشود ٠ اوراق ﴾
﴿ و نوشتجات سودمند را بامتنان می پذیرد ٠ درنوشتن کاغذهایی که‌ازخارج میرسد اداره‌آزاداست ٠ کاغذی‌را که نوشته نمی شود ﴾
﴿ صاحبش نباید استرداد بکند ٠ کاغذهایی که پول پوست ندارد قبول نخواهدشد ٠ ﴾

تلکرافها

﴿ از پاریس ٩ ربیع‌الاخر ﴾ امروزحریق بسیار سختی ظاهرشده مکازه‌های بزرك (پرن تن) نام محترق شده است ٠ درحریق مذکور بیست وپنجنفر تلف‌شده خسارت مالی نیز تقریبا نه‌ملیون فرانك برآورد کردیده است ٠

﴿ ازلندن ایضاً ﴾ اخبارنامهٔ(دیلی‌تلکراف) بطور موثق میکوید ٠ ازجانب دولت انکلیس (لورد دوفرین) بسفارت‌اسلامبول معین خواهد کردید ٠ پس از ورود مشار الیه ماموریت (مسیو کوشن) ختام خواهد یافت ٠

روزدوشنبهٔ آینده ازجانب مجلس مبعوثان درباب فقراتی که‌درخصوص مسئلهٔ حدود یونان درکتاب آبی مندرج بوده است از هیئت وزرا سؤالی کرده خواهدشد ٠

﴿ از رؤم ایضاً ﴾ بجهة ظهور ناخوشی وبا درحوالی بغداد کشتیهایی‌را که ازخلیج بصره بلنکرکاههای ایتالی خواهدرسید قرارداده شده است‌هفت‌روز(کرانتین)داده‌شود٠ وکشتیهایی‌را نیز که ازسایرلنکرکاههای دولت عثمانی میرسد بواسطهٔ اطبا معاینه ورسیدکی خواهد شد ٠

﴿ ازلندن ١٠ ربیع‌الاخر ﴾ دیروز طرف مغرب در مجلس مبعوثان مسیو کلادستون رئیس وزرای‌انکلستان درجواب‌سؤالی کفته‌است که ٠ اکنون را عساکر انکلیس ازقندهار بیرون نخواهندشد٠ (مارکی‌دهارتنیکتون)نیز درجواب سؤال دیکری اظهار نمود در باب خالی‌کردن قندهار درمیان مامورین ایوب‌خان وحکومت انکلیس هنوز مذاکرات برقرار است ٠

﴿ ازاتن ایضاً ﴾ (مسیو کوموندروس) رئیس وزرای یونان درمجلس مبعوثان دیروز طرف مغرب درجواب سؤالی کفته است فردا وضع حاضر لشکر یونان‌را تفصیلا بیان خواهم نمود ٠ فقرهٔ رسیدکی وتدقیق امور بودجه (موازنهٔ دخل وخرج مالیه) دیروز درنهایت خوبی پیشرفت داشت ٠ بودجهٔ وزارت‌داخلیه پذیرفته‌شده برسیدکی بودجهٔ وزارت معارف آغاز کرده شده است ٠ حکومت میخواهد یکصد وشصت وسه‌هزار فرانك‌قرض جمعیت‌آثارعتیقه‌را ببودج وزارت معارف داخل نماید ٠ بشرط اینکه جمعیت مذکوره درسمت کوههای(اولیمپ) درجستجوی آثار عتیقه دوام نموده اقدامات مجدانه بکار ببرند ٠

﴿ ازلندن ١١ ربیع‌الاخر ﴾ اخبار نامهٔ دیلی‌نیوز بطور موثق میکوید ٠ مسیو کوشن سفیر انکلستان تاختام مسئلهٔ حدود یونان درماموریت خود باقی‌خواهدبود ٠

﴿ ازدو بلین ایضاً ﴾ ازاعضای جمعیت اتحاد برزکران دیروز هفتادوچهارکس‌راحکومت کرفته‌محبوس نمود ٠

ازاسکندریه ایضا ﴾ کشتیهایی‌را که از خلیج بصره وارد میشوند قرارداده شده است درلنکرکاه اسکندریه هفت روز کرانتین داده شود ٠ هرکاه درکشتیهای وارده آثار و یا دیده شود در آنصورت پانزده روز کرانتین داده خواهد شد ٠

﴿ از اتن ١٠ ربیع‌الاخر ﴾ مارکی‌دوهار تنیکتون وزیرامورهندوستان درمجلس مبعوثان درجواب‌سؤالی کفته است که٠ اکرچه برای خالی‌کردن قندهار تدابیرلازم بکار برده میشود ولی امرتخلیه فورا جاری نخواهدشد ٠

﴿ از اتن ایضا ﴾ در اجتماع امروزیٔ مجلس مبعوثان (مسیو کوموندروس) لایحهٔ قانونامهٔ ذیل‌را بمجلس تقدیم نموده‌است ٠

درحالتیکه عساکرنظامی آمادهٔ سفر باشند بموجب نظامات مرعی‌الاجرا آنانکه ازخدمات عسکری بطور موقت معاف شده بودند نیز باید بزیراسلحه خواسته شوند ٠ علاوه‌برآن اظهارداشته‌است که٠ این‌آمادکیٔ مانه‌مخصوص برای‌جنك است بل برای اجرای قرارداد برلین است که پس از ختام مذاکرات مجلس منعقده دراسلامبول جاهایی را که بیونانستان واکذار خواهدکردید لازم است که‌عساکر یونان‌بآنجاها فرستاده‌شود ٠

﴿ ازاتن ١٢ربیع‌الاخر ﴾ درمجلس‌مبعوثان فقرهٔ رسیدکی عموم بودجهٔ یونانستان بانجام رسیده ازجانب‌مجلس پذیرفته کردیده است ٠ اکرچه تایکهفته کارهایی که تعلق برسیدکی مجلس دارد تمام‌خواهدشد ولی بمناسبت اهمیت وضع حاضر یونانستان رئیس وزرا خیال داشته‌است که تعطیل مجلس را تامدتی بتاخیر بیندازد ٠

﴿ ازپترسبوك ۱۲ ربیع‌الاخر ﴾ امروز دوساعت بعد ازظهر ایمپراتور در حالتیکه یك کالسکهٔ سرواز سوار بوده از (میشلدن) بعمارت زمستانی عزیمت میکرد برویش یك‌خپارهٔ انداخته شده خپارهٔ مذکور در نزدیکی کالسکه ترکیده آسیبی بایمپراتور نرسید ولی‌ایمپراتور ازکالسکه پایین آمده برای‌جستجوی مرتکب این‌عمل بچپ وراست نگاه میکرد وکالسکه‌چی نیز کالسکه را درنهایت سرعت رو بعمارت ایمپراتوری میدوانید وخلق بسیار در اطراف شخصی که خپاره را آتش‌زده‌بود جع‌شده‌بودند که‌ازاین‌جانب شخص دیکری‌خپارهٔ دیکری را آتش‌زده‌حوالهٔ ایمپراتور نموده خپاره درمیان‌دوپای‌ایمپراتور ترکیده هردو پای‌ایمپراتوررا درهم شکسته‌زخمهای‌مهلك‌بازنمود. ایمپراتور باآن‌حال فورا بعمارت زمستانی نقل شده دو ساعت بعد ازآن درگذشت . از سوارهای معیت‌ایمپراتوری‌یکنفرقزاق‌کشته شده چهارنفر دیکر زخمدار بوده‌اند. شخصیکه‌خپارهٔ نخستین‌را انداخته بود کرفتار کردیده اصل قاتل ازمیان در رفته‌است . پس ازآن اهالی در پیشکاه‌عمارت زمستانی جع‌شده بصدای زنده باد (علکساندر) سوم بلندآواز کردیده‌اند .

عساکر روس که در پترسبورك حاضر بوده اند قسم خوردند که ایمپراتور تازه را بصداقت خدمتکذاری نمایند .

فرداهمهٔ‌مامورین وصاحب‌منصبان درعمارت زمستانی رسم تحلیف را بعمل خواهند آورد.

داخلیه

ازقراریکه مسموع میشود . بابعالی‌واکذار نمودن (یانیه) و (یکیشهر) و (پروزه)را بدولت یونان هیچوقت قبول نخواهد نمود سهل است که‌مرخصهای‌ما (عثمانی) بسفرای‌دولتهای بزرك که‌مامور بمذاکره هستند اظهار نموده اندکه . بابعالی بمناسبت وضع حاضر اکنون واکذاری جاهایی‌را که‌بموجب تحریرات عمومی مورخ سوم ماه تشرین اول وعده نموده بود نیز برخودهموار نمیتواند بکند . بااینکه اراضیٔ که‌بابعالی برای واکذار نمودن یونان تکلیف میکند خیلی منبت و حاصل خیز است بادولت یونان از بذرفتن آن اراضی استنکاف میکند وازاین یکی معلوم میشود که‌یونانستان درصدد صلح ومسالمت نبوده بل مقصود شان برهم زدن آسایش وصلح‌است .

ترجمهٔ تلکرافنامه‌ایست که‌در باب کشته‌شدن ایمپراتور روس بسفارتخانهٔ‌دولت‌مشارالیها رسیده است .

ایمپراتور دوساعت ازظهر کذشته درحالتیکه ازیك‌رسم‌عرض‌لشکری برکشته وسوار یك‌کالسکهٔ سرپوش بود درروی قنال (سن‌کاته رین) ازجانب دونفر بروی ایمپراتور خپارهٔ انداخته شده‌آسیبی بایمپراتور وارد نیامده پس‌درکالسکه‌را بازنموده‌خودرا بیرون انداخت ودرآن اثناخپارهٔ دیکری اززیرپای ایمپراتور آتش کرفته زانوهای ایمپراتوررا درهم‌شکسته سایر اعضایش‌را نیز زخمدار نمود مشارالیه‌را باآن‌حالت بعمارت خود شان نقل‌داده شده یك‌ساعت ونیم بعد ازآن زنده کانی را بدرود کفته درکذشته‌است .

ازجانب‌جناب (مسیونویکوف) سفیردولت روس هیئت سفرا بمناسبت وفات ایمپراتور بجهة استراحت روح متوفی مشارالیه بواسطهٔ (کارت دعوت) برای‌خوانده شدن‌دعا روزسه‌شنبهٔ‌کذشته بکلیسیای سفارتخانه دعوت شده و جناب جلالتمآب‌معین‌الملك‌سفیرکبیرایران‌مخصوصا‌بواسطهٔ ترجمان سفارتخانهٔ روس دعوت‌شده‌روزمذکور سفیرکبیرمشارالیه باتفاق مقربوالخاقان میرزاجواد خان مستشار وحاجی‌محمدخان جنرال‌قونسل ازمیر ومیرزا رضاخان نایب‌اول وترجمان سفارت‌کبری بالباسهای‌رسمی بکلیسیای مذکور عزیمت نموده درآیین دعا خوانی‌حضور بهمرسانده‌اند .

عالیجاه مجدت ونجدت دستکاه حاجی آقاحسن وکیل‌الدولهٔ انکلیس وشهبندر دولت‌علیهٔ عثمانی مقیم (کرمانشاهان) که‌پیشتر بزیارت بیت اه الحرام مشرف شده‌بودند روز دوشنبهٔ کذشته باسلامبول وارد شده‌است . مومی‌الیه علاوه براینکه سمت کاز پردازیٔ دودولت بزرك‌را دارد خودشان نیز ازمعتبرین تجار وشخص امین وخیر خواه است . چندسال بود که‌بسابقهٔ خدمت بعالم انسانیت زحمات وکالت‌اخترد‌رکرمانشاهان درعهدهٔ کماشتکان ایشان بود وازحسن توجهشان ادارهٔ اخترمتشکر وسپاسداراست .

روز دوشنبهٔ کذشته بمناسبت بودن روز ولادت اعلا حضرت پادشاه ایتالی کشتیٔ همایون قراول که‌درخلیج درسعادت است بقرار معمول آیین بندی شده‌به بیرقهای کوناکون آراسته کردید . طرف ظهر ازکشتیٔ همایون مذکور بیست و یك‌تیر توپ (شلك) انداخته شده‌کشتیهای‌سایر دولتهانیز که‌درلنکرکاه اسلامبول بودند بروجه معتاد آیین بندی شده پس ازظهر بمناسبت ورودخبر وفات اعلاحضرت ایمپراتور روس بیرقهایی که‌علامت شادمانی‌بود پایین آورده شده درهمه کشتیها بیرقهای سیاه که‌علامت یاس وماتم‌است افراخته‌شد . این‌یکی درحقیقت ازنوادر اتفاقات است .

(ورقه)

﴿ ازانجمن حسینی ﴾

ازجانب حضرت مستطاب والا (سلطان مظفرالدین ﴾ ولیعهد دولت ابدآیت ایران برای اعانهٔ جمعیت حسینیه مبلغ دو بست تومان رایج ایران مرحمت‌شده مبلغ‌مزبور بوساطت جناب مستطاب شریعتمدار آقای حاجی میرزا یوسف‌آقا که‌تازه اززیارت مکهٔ معظمه مراجعت نموده بدرسعادت تشریف آورده‌اند بموجب حوالهٔ تجارتی بانجمن‌حسینی‌داده‌شد . انجمن بنام‌جمعیت حسینیه وعموم هوا خواهان اسلامیت وانسانیت ازحضرت مستطاب‌والاسپاسداری‌میکند .

﴿ رئیس انجمن‌حسینی ﴾

میرزا یعقوب‌خان که‌ازاجلهٔ رجال دولت علیهٔ‌ایران و پیشتر سمت جنرال قونسلکریٔ مصر داشت ازهفت‌سال باینطرف بناخوسیٔ (فالیج) کرفتار شده دراسلامبول اقامت داشتند عصر روز چهارشنبهٔ کذشته داعی حق‌را لبیك کفته این‌جهان فانی‌را بدرود نموده‌است . مرحوم مشارالیه والدجناب جلالتمآب آقای‌ناظم الملك سفیر دولت علیهٔ‌ایران‌مقیم لندن میباشد . هرچند درظاهر ازملت‌ارامنه بود وخودرا درکیش آنان مینمود ولی‌ازچندین سال‌قبل مذهب‌حنیف‌اسلام‌را پذیرفته پیوسته دراثبات دین اسلام باعقلا ودانشمندان اروپ وغیره محاورات‌می‌نموده‌است .

درهنکام جنرال قونسلکری مصر که باین ناخوشی مبتلا شده بود عموم تجار ایران مقیمین مصر رادعوت نموده مسلمانی خودرا درنزد ایشان اقرار نموده بود . درمدت اقامت اسلامبول نیز برای این مطلب درحضور چند نفرازمشاهیر اقرار نموده مکرر وصیت نموده بود که هرگاه امرحق بمن وارد شود بآیین پاك اسلام دفن وکفنم نمایید . بنابر این حسب الامر جناب جلالتمآب معین الملك سفیر کبیرایران مقرب الخاقان میرزا جوادخان مستشار وحاجی میرزا نجفعلی خان جنرال قونسل ونایب اول سفارت وهمهٔ فراشان سفارت وجمع کثیری ازمعتبران تجار ایران درتشییع جنازه آنمرحوم حاضرشده عالیجناب فضایل مآب آقا میرزا ابوالقاسم که ازاقاضل علمای (رومیه) وشخص عالم متقی است بنماز جنازه حاضر شده بعد ازادای نماز دراسکدار درمزارستان (سید احمد درمسی) که قبرستان مخصوص ایرانیان است درموقع مخصوص دفن کرده شد .

﴿ رحمة الله علیه رحمة واسعه ﴾

روزنامهٔ (وقت) بموجب خبرهای کردستان میگوید . حمزو آقا سپهسالار اکراد (رئیس حاصیان) چندی پیش از این باچند صد سوار اکراد ازموقع (برادوست) نام بعزم ملاقات باشیخ عبیداه بجانب (مرکوار) حرکت نموده است .

(پرنس ردولف) ولیعهد دولت اوستریا که ازچندی باینطرف دراقطار مصر سیاحت میکرد اینروزها خیال زیارت (قدس شریف) درنظر داشته است . بنابراین زجانب دولت علیهٔ عثمانی سعادتمآب رضاپاشا کوماندان سابق اشقودره بسمت مهمانداری واستقبال ولیعهد مشارالیه معین گردیده عازم آنصوب شده است . علاوه برآن متصرفهای (یافه) وقدس شریف را نیز ازجانب حکومت سنیه دستورالعمل داده شده است دربارهٔ ولیعهد مشارالیه مانند احترامائی که پیشتر دربارهٔ ولیعهد انکلستان درهنکام زیارت قدس شریف بعمل آورده شده بود معمول دارند .

پیشتر نوشته بودیم که . دراسلامبول باهتمام چند نفر ازمعتبرین واعیان وصاحبان ثروت بجهة اعانهٔ قحط دیدکان اناطولی قرعهٔ (لاتری) ترتیب داده شده است که حاصلات آن درراه اعاشهٔ قحط دیدکان مذکور صرف بشود اینروزها ازقرار یکه اخبارنامهای محلی مینویسند من جمیع الجهة معادل یکصد وچهل وششهزار ونهصد وپنجاه ویك بلیت قرعه که هرکدام یك فرانك قیمت داشت بفروش رسیده علاوه براینها مبلغ ششهزار ویکصد وهشتادویك فرانك نیز بنام اعانهٔ امریك رسیده مجموع حاصلات بانضمام اعانهٔ امریك یکصد وپنجاه وسه هزار ویکصد وسی ودو فرانك شده است . بعدازوضع چهل وپنجهزار وسیصد وهفتاد وسه فرانك مخارج بعیه واکرامیه مبلغ یکصد وهفتهزار وهفتصد وپنجاه وهشت فرانك حاصلات صاف باقی مانده است که باطلاع کومیسیون مخصوص آن درثانی بمحتاجین ومستحقین قحط دیده کان اناطولی توزیع وتقسیم خواهدشد .

ازجانب حکومت یونان درباب عدم قبول مرخص یونان بمجلس مذاکرات تسویهٔ حدود که دراسلامبول منعقداست ونیز ازاینکه نتیجهٔ مذاکرات ازسفیر یونان مقیم اسلامبول پنهان کرفته میشود یکقطعه تحریرات عمومی بدولتهای بزرك فرستاده شده باین قرارداد مجلس مذاکرات بیان اعتراض نموده است .

روز جمعهٔ گذشته یکنفر ازاهالی (خریوت) که تقریبا بیست و بیست پنج سال داشت خودرا درجامع شریف سلیمانیه درزیر محفهٔ خنکار صلب وخفه نموده است .

حضرت مستطاب اشرف والا حسام السلطنه بمراهی جناب جلالتمآب معین الملك سفیر کبیرایران روزجمعهٔ گذشته بخانهٔ جناب منیف پاشا تشریف برده ازمشارالیه دیدن فرموده اند .

اخبار نامهای بیك اوغلی نوشته اند . اینروزها دراسلامبول یك زن ازملت ارامنه دریك شکم سه طفل آورده اطفال ومادر هرچهارنفر درکمال صحت بوده اند .

روزنامهٔ مسنجر مکوید . آنانکه ازتبعهٔ دولت اوستریا دراسلامبول صاحب املاکند درباب مذاکرهٔ فقرهٔ استقراض مجبوری که دولت علیهٔ عثمانیه ازصاحبان ملك میخواهد درقونسلخانهٔ سفارت مجلسی منعقد نموده بمذاکرات مطلب خواهند پرداخت .

واپور همایون (شرفرسان) روزجمعهٔ گذشته از(مدانیه) و(کلیك) جمعی ازعساکرشاهانه را بامقداری مهمات جنك حاملا بجانب جزیرهٔ (کرید) عزیمت نموده است .

روزنامهٔ (وقت) میکوید . بموجب شایعاتی که درمیان هست شیخ عبیداه اکراد را دوباره برای یورش بردن بایران تحریك وتشویق میکرده است ولی اکراد دراینباب روی موافقت ننموده اند .

﴿ اختر ﴾

چه فائده آنانکه محرك ومشوق خود شیخ عبیداه هستند ازقراریکه میشنویم دقیقهٔ ازتحریك وتشویق اوفروگذاری نمیکنند .

درنسخهٔ هفته گذشته نوشته بودیم که . درنجف اشرف وکربلای معلا وحوالی آنجاها ناخوشیٔ طاعون ظهور نموده است بموجب امر مخصوصی که ازجانب حکومت سنیه داده شده است اطراف جاهائی که ناخوشی هست درنهایت دقت بزیر محافظهٔ عسکری آورده شده است . بموجب تلکرافنامهٔ که ازجانب والیٔ بغداد رسیده است برای عدم سرایت ناخوشی تدابیر مؤثر بکار برده شده است بطوریکه امیدواری ازعدم سرایت حاصل شده بوده است .

﴿ مطالعه ﴾

اگرچه پیشتر بمناسبت اغتشاش وعدم امنیت راهها ازجانب دولت علیهٔ عزیمت زوار بزیارت عتبات عالیات بطورموکد غدغن شده بوده است ولی باز بملاحظهٔ کثرت مترددین انصفحات بدیهی است که بجهة رعایت قواعد حزم واحتیاط باید ازجانب دولت علیهٔ ایران نیز درسرحد تدابیر لازم صحیه بکار برده شود . که راه سرایت این بلای ناکهانی بمملکت مسدود کردد .

خارجیه

(مسدر چارلس مروین) نام انکلیس درباب وضع (مرو) رساله بعنوان (مرکز آبادیٔ زمین) طبع ونشر نموده اخبارنامهای لندن بجهة اهمیت مسئله بعض مطالب عمدهٔ رساله مذکوررا بطور خلاصه درروزنامهای خود نوشته مطالعات خودشانرا نیز دراینباب افزوده اند .

مانیز مناسب دانستیم که پارهٔ فقرات آنرا ترجمه ودرصحائف خود نقل نمایم ٠

﴿ ترجمه ﴾

نتایج ناگواری که درسمت آسیای میانی ازحرکات لشکری دولت روس درآینده ظاهر خواهدشد خسارات آن نه تنها بدولت انکلیس بل بعموم پیروان محمد نیز عائد خواهدگردید ٠ چون صاحب رساله بیانات خودرا ازروی اطلات کامل جمع وترتیب نموده است بنابراین جای اشتباه نیست که نظر دقت همهٔ اقوام وملل را که بااهالی اسیای میانی که یاازجهة پولیتیك وباموافقت مذهب مناسبات دارند د راین فقره جلب خواهدنمود ٠

مومی الیه درمقدمهٔ رسالهٔ خود ازفقرات سیاحتنامهٔ (سردرومونددوولف) که اصلا از موسویان (باویرا) ودرثانی دین نصرانی پذیرفته برای تشویق موسویان سمت آسیا بمذهب نصرانی عزیمت سیاحت آسیا نموده درمیان (مرو) و (خراسان) ازاوضاع واطوار وطبیعت ترکمانان فقرات غریب دررسالهٔ خود نقل نموده است سخن بمیان آورده پس زمام کلام را بمسیو (وامبری) که ازسیاحان مجاراست عطف نموده میگوید ٠ مسیو وامبری مدتهای طولانی درسمت آسیای میانی سیاحت واقامت نموده بمناسبت اطلاع ازالسنهٔ مشرق زمین وتحمل بر زحمات سفر ازوضع وعادات اهالی آسیا چنانکه شاید وباید آگاهی حاصل نموده است لهذا سیاحتنامهٔ مومی الیه بدین ملاحظات طرف وثوق واعتماد است ٠

سیاح مومی الیه درسال ۱۸٦۳ میلادی درحالتیکه زی وقیافت درویشی داشت بعزم سیاحت آسیای میانی ازطهران حرکت نموده است ومحال است که سایر سیاحان درجهٔ زحمت واشکالاتی را که مسیو وامبری در راه این سیاحت برخود هموارنموده بود متحمل بشوند زیرا لباس درویشی پوشیدن دراول کار چندان مشکل بنظر نمیآید ولی وقتیکه با دراویش آسیا ملاقات اتفاق افتاد آنوقت بوضع ومسلك آنها سلوك نمودن واهل اروپ بودن خودرا مخفی داشتن خیلی دشواراست٠ چنانکه سیاح مومی الیه درسیاحتنامهٔ خود میگوید ٠ وضع طعام خوردن وآب آشامیدن وخوابیدن ونشستن وآه کشیدن وگریه نمودن وسایرحسیات درونی اهالی اروپ برخلاف وضع واطوار اهالی مشرق زمین است بنابر این برای یکی از اهالی اروپ تقلید نمودن اینهمه عادات خیلی مشکل است ٠ خصوصا درآغاز داخل شدن بقیافت درویشی تاچند روزدیگر که فی الجمله عادت شد زحماتی که برمن واردآمد بتقریر نمیگنجد٠ گذشته از آن درحین ملاقات بامشایخ آسیا که فوق العاده دارای تعصب دینی هستند چندان اضطراب درخود مشاهده میکردم که درهرخود هرگز آنگونه اضطرابها ندیده بودم ٠

مومی الیه دررسالهٔ خود میگوید ٠ ترکمانان بقدر یکه در جنگاوری وشجاعت مشهورند در مهمانوازی والفت وامتزاج نیز عموما شهرت دارند که این یکی شایستهٔ تحسین وآفرین است ٠ درمیان قبائل ترکمان قبیلهٔ (تکه) صاحب نفوذ وباقوتترین همهٔ قبائل است وآنها نیز بدوقسم منقسم شده بنامهای تکهٔ (اخال) و(مرو) یادکرده میشوند ازاین دوقبیله تکهٔ (اخال) را دولت روس مطیع ومنقاد خودنموده برای ضبط وتسخیر دیگری نیز اقدامات لازم بکار میبرد ٠

تفصیلات جنك وجدال که درمیان اهالی قبیلهٔ مذکور وعساکر روس وقوع یافته است بطرز بسیار مرغوب نوشته شده است ٠ چون مرکز محاربات پس ازاین شهر مرو وشهرمذکور ازجهت پولیتیك دارای اهمیت فوق العاده است بنابراین مؤلف رساله دراینباب بیانات خوب آورده درجهٔ اطلاع وآگاهی خودرا بروجه شایسته اثبات کرده است ٠ مومی الیه ترکمانان تکهٔ مرونشین را پنجاه هزار چادر ودویست وپنجاه هزارنفس برآورد کرده است ٠

قبیلهٔ مذکور ازدرجهٔ سخت کیریهای روس بستوه آمده چون قوت مقابله ومدافعه ندارند ناچار ترك دار ودیار گفته بسایر ممالك هجرت نموده بدینوسیله ازوضع بدویت درآمده اند وبدین جهت که وضع بدویت را که اطوار آبا واجدادشان بود ازدست داده اند بفوت آنوضع افسوسها خورده سرشك خونین ازدیده میبارند ٠

ترکمانان درمقابل رودخانهٔ (مرغاب) که باصطلاح خود شان (مرودریا) مینامند وازمیان (مرو) میگذرد سدی بسته اند که بواسطهٔ آن بیست وچهار جدول قنال کنده آب را جاری بشهر نموده اند ٠ وقبایل مذکوره آن قنالهارا بالسویه تقسیم نموده هرکدام دوازده جدول ازآن قنالهارا مالك شده اند ٠ درمیان خودشان مقرراست که یاهرسال یکی ازآن قنالهارا پاك نموده آب ازآن برمیدارند ویا اینکه هرقبیله ازهرقنال که آب برمیدارد هنکام پاك کردن ناچار است که درعملیات آن یاری ومعاونت نماید ٠

این است که دولت روس برای خاطرجمع شدن ازتعرضات ترکمانان لازم دانسته است که درآن حدود موقع محکمی دست آورده باستظهاری متانت موقع مقتدر برضبط واستیصال ترکمانان کردد ٠

اکنون موقع (اخال) بتصرف دولت روس درآمده ترکمانان آنجا مطیع دولت مشارالیها شده سمتهای شمالی رودخانهٔ (اتك) و(کرکان) نیز درتصرف روس است ٠ هرکاه خواسته شود که دولت روس ازضبط (مرو) بازداشته جلو استیلای روس کرفته شود اکنون تمام وقت فرصت است٠

صاحب رساله میگوید ٠ در اینباب یعنی درخصوص کرفتن جلو استیلای روس دولت انکلیس را دو تدبیر باقی مانده است یا باید جمعی ازعساکر خودرا بهرات فرستاده آنجارا ضبط نموده ترکمانان را بدائرهٔ اتفاق خود داخل نماید ٠ ویا اینکه دولت ایران را فعلا معاونت نماید چنانکه ازقدیم (مرو) ازمضافات ملك دولت مشارالیها است باز در زیر حکمرانی ایران اداره شده قلرو ایران محسوب بشود ٠

(وقت)

فقرات ذیل از اخبارنامهٔ کرامی فرهنك منطبعهٔ اصفهان بطورخلاصه نقل میشود ٠

حضرت مستطاب اشرف والا ظل السلطان حکمران اصفهان پس ازمراجعت وتشریف فرمایی سفر (لرستان) امر ومقررفرمودند که دراصفهان انجمن معارفی مرکب ازبعض مامورین وصاحب منصبان دانشمند وکار آکاه تشکیل وهر شب پنجشنبه نیم ساعت بعد از غروب اجتماع نموده تاسه ساعت ازشب کذشته بمذاکرات مطالبی که متضمن منافع وفوائد عامه وترقی صنایع وتجارت وزراعت وآبادی ملك است پردازند ٠ اعضای این انجمن عبارت ازهجده نفر وتکالیف این انجمن مبتنی بر پانزده ماده است که ذیلا نوشته میشود ٠

تکالیف حائیهٔ انجمن معارف ازقرار فصول آتیه است ٠

اول انجمن معارف عبارت ازانجمنی است

که اکابر واعیان دانشمند ونجباء خردمند واهل علم وبصیرت وارباب معارف وصنعت واز هرصنف وسلسله که باشند میتوانند باذن اغلبیت اجزای انجمن مزبور درآن مجلس داخل شده درامور مختلفه ومنافع عامه و علوم وصنایع وتجارت وفلاحت دو بدوسه بسه چهار بچهار با بهیأت اجتماعیه کفتکو نمایند روزنا مجات ونوشتجات مختلفه‌را هرکس بمیل خود خوانده ومطالعه کندچه‌بسیار میشود که‌ازاین مجلس مطالب علمیهٔ مجهوله منکشف وصنایع جدیده ابداع میشود ودرمنافع عامه یاشخصیه قواعد وتدابیر مستحسنه اظهار واجرا میشود .

دوم انجمن معارف اجباری نیست هرکس بمیل خود میتواند باطرف مقابل خود تحقیقات نافعه نماید یامکاتیب مخصوصه ونوشتجات عمومیه‌را مطالعه کند .

سوم انجمن‌معارف اصفهان بامرحضرت مستطاب اشرف اسعد والاظل‌السلطان دامت شوکته دایر وتعطیل میشود .

چهارم این انجمن هر شب پنجشنبه یك ساعت ازشب گذشته تاسه ساعتی شب مفتوح است .

پنجم اجزای حالیهٔ انجمن معارف ازقراری است که‌تفصیل‌آن درنمرهٔ سابق مسطور شده دراینجا احتیاج بتکرار نیست .

ششم این انجمن مشتمل است براجزای مذکوره درنمرهٔ سابق و صندلی بعدداجزاء ومیز مختصری واسباب‌تحریرونوشتن وروزنامهای مختلفه که‌ازهرجا باهر پوست واردا صفهان میشود هروقت درهر مقام اسباب وآلتی لازم شود افزوده خواهدشد .

هفتم سوای اجزای مذکوره هیچکس مأذون نیست داخل انجمن معارف‌شود .

هشتم هر کس بخواهد جزء آنجمن شود موقوف باذن وتصدیق اغلبیت اجزا است درلیاقت او .

نهم مخارج انجمن معارف‌را ازقهوه وقلیان وشام‌حضرت اشرف والادامت شوکته محض توسعهٔ رفاه وانتشار تربیت وظهور فواید عامه‌از جیب مبارك مرحمت‌وکفالت میفرمایند .

دهم مکالمات این مجلس دوستانه است نه‌رسمانه .

یازدهم منازعه ومخاصمه دراین مجلس ممنوع است .

دوازدهم کفتکوی دولتی ومذهبی بالمره دراین مجلس ممنوع‌است .

سیزدهم هرکس بدون عذرموجهی که اغلبیت مجلس تصدیق کنندازمجلس غایب‌شود ده‌تومان جرمانه‌خواهد داد .

چهاردهم هرمنفعت نقدی که‌ازاین مجلس حاصل شود صرف لوازم تکمیلیهٔ همین مجلس خواهدشد .

پانزدهم نتایج حاصلهٔ مفیده ومنافع عامهٔ که‌ازاین مجلس اظهار شود بحضور مبارك حضرت اشرف اسعد والا ظل السلطان دامت شوکته عرض خواهدشد .

بالجمله قریب بیست هزار تومان انجمن اکنون میتواند برای مصارف‌خیریهٔ که‌اغلبیت آراء مصلحت بداندحاضر کند بخصوص اغلب آنرا بندکان حضرت مستطاب اشرف والادامت شوکته مرجت خواهند فرمود .

(مکاتیب)

کاغذ ازتبریز

منشی کرامی روزنامهٔ اختر را زحمت عرض میدهم .

درنسخهٔ‌مورخ بیست وششم صفر شماره (٦) اختر کاغذی دیدم که ازقول یکی‌ازهموطنان طبع نموده بودید ازمسطورات آن‌که‌دلیل برشاه پرستی وملت دوستی ووطن خواهیٔ نویسنده‌بود واقف کردیدم ولی بسیار افسوس خوردم که‌صاحب این‌کونه نیات حسنه وخیالات‌هیچ اطلاع ور بط ازمرض ودرد وعیب ونقص‌کارها ندارد مطلب درهمه جا کنار مانده اودرخارج حرف‌زده‌است مثل پارهٔ منجمان ناقص که نظر نحس فلان کوکب را میداند ولی از هزار نظر سعد دیکر کواکب غافل وازروی نظر نخستین خودحکم میکنند .

مثلا تمام کرانی غله‌را در آذربایجان منحصر میکنند باحتکار غلهٔ ارباب املاك واستدلال هم میکنند حال آنکه برهمه واضح است که صاحبان املاك مزارع خودشان را مثل اینکه درسوابق ایام درممالك امریك وروس رسم بود غلام کرفته زراعت نمیکنندکه درآخرسال تمام‌حاصل آن مال صاحب ملك باشد بلکه زارع نصف حاصل زمین را که کاشته‌است می‌برد یامبلغ بیشتر که بسته بقرار دادی‌است که درآذربایجان میان ملاك‌ورعایا برضائیت طرفین داده میشود در اینصورت اکر غله وحاصل زیاد وفراوان باشد هرکس حق خودرا خواهدبرد . درآنصورت هرکاه بعضی ازصاحبان ملك قوهٔ احتکارداشته باشند رعایا لابداست زیاده برآنچه از خوراك خود میماند آورده بفروش برساند وبازارمحتکرین‌را بشکنند . ثانیا اکر فقرهٔ کرانی وارزانیٔ نرخها مسلما بسته باقدامات محتکرین باشدحضرات این کارراهرسال میکنند چرا ازده‌سال وبیست سال یکدفعه چنین حادثهٔ‌رومیدهد . اما فقرهٔ تسعیر غله که‌مینویسد آقای صاحب دیوان غلهٔ دیوان را بسه تومان تسعیر نمود شما خود میدانید وهمه هم خبر دارند دیوان اعلا آنوقت منفعتش درآن میدیده است بسه‌تومان تسعیرکرده‌است امروزکه قیمت غله را اینطور در ترقی دید سببی نیست حکم پارینه را مشابه بسایر احکام نکنند البته چشم از منفعتش نخواهد پوشید . اما امر(تیولات) ازاین نکته که میخواهم عرض بکنم نه تنها محررکاغذ معهود غافل‌است بلکه خیلی کسان نیز غافلند .

نخست ازشما انصاف میطلبم بفرمایید به بینم زمینی را زراعت کردن وحاصل اورا انبارنمودن وبقیمت کران فروختن نسبت براینکه آن زمین ازاصل لم یزرع وبی حاصل بماند چه طور است البته جمیع عقلا حکم میکنند وجود غله اکرچه بقیمت کزاف باشد بنایابی وفقدان آن رجحان‌دارد . پس مسئله (تیولات) اینطور است بانعنی هر دهکده وقصبه ومزرع که‌تیول کسی‌نیست‌یاخالصه است یادر دست رعایای بی دست وپا است تمام اینها ازاجحاف وتوارد حکام واز عدم اطمینان مباشرین ولایات باستقلال خودشان که فرصت را مغتنم می‌شمارند ویران ولم یزرع وبی آب وعلف نست وامروز آنچه حاصل از زمین برمیخیزند ومیاهی‌که مزرعهارا سیراب میکند ازاهتمام‌تیول داران وملاك‌است‌که‌از یکطرف دست‌جوروتعدی مباشرین وحکام‌را ازآنجاها کوتاه داشته ازطرف دیکر بملاحظهٔ نفع خودشان باآبادی املاك‌وازدیاد سکنه ورفاهیت اهالیٔ دهات میکوشند بااین‌حال منتهای صرفهٔ دولت وملت امروز در این است

که جمیع دهات را بطور (تیول) بمردم بدهند وزحمت حکام را که جزمخرب ملك وچپاولچیان مؤدب ومحترم چیزی نیستند کمترفرمایند . ولکن آنحضرات که ازعلم وهنر بی‌بهره‌اند وبمری برآن مخارجات زیاد واسرافات بلانهایات ندارند هرگز دولت‌را نمیگذارند باین خیال بیفتد وحال آنکه هرگز مال‌دیوان درتیولات سوخت نشده هرچه مالیات کمر وسوخت‌میشود درمحلهائی‌است که باهتمام‌حراست آنهاباز گذاشته‌اند .

پس محرر کاغذ مزبور ازمن خواهد پرسید عیب کار کجا است وتقصیر پارهٔ ملاها واعیان وملاك در چه بود وهست . عرض میکنم اولا بالذات بارندکی پارسال وپیرار سال کم شده بود وعلاوه پارسال تخم کم بود وکم زراعت شد ودر این‌دوسال روهم رفته حاصل کم شد . دوم . همسایکان ماهم مبتلا بتعطی بودند آذوقهٔ ما را آشکار وپنهان کشیده بخارج بهمسایهای‌ماربدند . عمده‌ترین عیب این‌است که درمملکت ماقانون وربط مابین ادارات حکومتی نیست که پیش بینی ومآل اندیشی نمایند چه‌علاج واقعه را پیش ازوقوع باید کرد وامروز هم که بعلاج میپردازند بی‌قاعده کارمیکنند نمیدانندو نمیدانندکه نمیدانند جمیع‌عیوب از بی نظمی که مایهٔ تفرقه و پراکندکی ودرهم بودن سلسلهٔ اتفاق است درمیآید . پارسال که آن بلاها را کشیدند اگر قانون وقاعده دان وکارفهم میبود علاج امسال‌را میکردند درممالك روس‌غله‌روز بروز کران ونزدیك بودکار بقحطی برسد بتدابیر مؤثره‌بچاره اش پرداختند امروز روزبروزتنزل‌میکنداماتقصیرملاك‌این است که‌آنها میتوانستند هرکدام‌که درهرشهر وقصبه ودهات مسکن داشتند اهالی ان‌المکنه را لامحاله ازمرك بازدارند . من‌خود دیدم برادرازبرادر کندم را دریغ داشت اینهم جای عجب نیست زیراکه‌مخلوق امروز در ایران تربیت قدیم را از دست داده اند ازلوازم انسانیت وخواص بشریت وصفات حمیدهٔ مردانکی درمکاتب باآنها چیزی‌نمیآموزند خود هم بطورلائق آکاهی وتتبع ندارند وزبان خارجه بلد نیستند که لامحاله روزنامه وکتب آنان‌راخوانده بدانند سایرصنوف انسان‌دربلدان دیکر چکونه ازبتی نوع خود درشدائد دستکیری نموده داد فتوت ومردمی‌را میدهند و باهم برادر وار زیست میکنند . فقط بوبی ازبهشت باغ اسلامیت بدماغشان خورده اگرچه مسلمان‌هستند ولی درست هم نمیدانند مسلمانی چیست . چیزی هم افواها کاهی ازحضرات ملاها میشنوند میخواهند درهدایت آنمواعظ راه بروند از طرف دیکر می بینند بعضی ازآقایان هرچه دربالای منبر فرموده بودند در زمین تماما بعکس آنها رفتار میفرمایند فرقی که هست حضرات آقایان صورت اعمال را عوام پسند میکنند سایرین این هنر را ندارند مقاصدرا بطورمستهجن‌ازپیش میبرند ولی درآخرکار که نظرمیکنی اعمال هردو بهم شبیه‌است علی‌الخصوص علمائیکه درسابق ایام بودند رحمةالله علیهم امروزدیکر جایشان خالی است حالا تنها این مسند را اسباب وسیلهٔ ریاست واستراحت‌دنیا قرارداده‌نقدرا به‌نسیه‌نمیفروشند. یك‌دلیل باین مطلب میآرم‌کافیست اکر اینها دل بدنیا نه‌بسته مردم آخرت هستند چرا باتمام نوع خودشان ضد ودشمن ومخالف‌هستند حتی اکثری باخانوادهٔ خود هم درمیان دوستی واتفاق ندارند سبب وباعث نقار ونزاع درمیان اینها از چیست وچون صلاح وفسادعالم‌را خداوند تعالی‌بوجود علما متعلق فرموده‌است چنانکه بزرك ما علیه تحیتی وسلامی چنان‌فرموده‌اند همه‌چیز را باید از چشم علادید زیرا که خبر دهندهٔ ماصادق است افسوس کلی این است که وزرا وبزرکان ونجبای ممالك مارفته تمام فرنکستان وآبادی وثروت واستراحت آنها را دیدند وبعد ازبرکشتن ثمری از این مسافرت وبازدید عیانی آنها ممالك خارجه را برای وطن خودشان مترتب نکشت بازهم‌هنوز درفروعات عمرضایع میکنند ایوان را نقش میکنند درحالتیکه خانه از پای بست ویران است آمان ازروزی که حسرتها خورده ودست تاسف بهم خواهند زد وآنوقت دیرخواهدبود . کروهی ازعلمای ماتشریف برده درعتبات عالیات توقف فرموده هرسال وکلا فرستاده پول خمس جمع نموده باوجود تقدم فقرای اهل‌بلد برحسب فرمایش صاحب‌شریعت پول را بارمیکنند بدوره میبرند وفقرای بلد از کرسنکی میمیرند وسالها درس وتدریس را منحصر بتعلیم پارهٔ آداب عبادات واحکام مرافعجات فرموده بکلی قطع نظر ازترغیب مردم بتجارت وتحصیل صنایع وفراهم آوردن اسباب مدنیت وزندکانی مینمایند وحال آنکه هرکس تمام عمررا اکر بنماز ودعا خواندن صرف نماید اولا از صواب زراعت وفلاحت بازنمیماند ثانیا نظم‌دنیابهم‌میخورد وقوت بنمازکذارند ها پیدا نمیشود حضرت رسول رهبانیت‌را منع فرموده اند بهمان طوریکه نمازرا رسول اکرم ما واجب فرموده بهمان طور اشتغال را بتحصیل اسباب نظم وبقای عالم اسلامیت نیز واجب شمرده اند درهرعصر بمقتضای آن باید ربط بعلومی رسانید که همسایها بزورآن علوم میخواهند برهمدیکرتفوق بجورند وبلکه تخم اسلام‌را اززمین بردارند وانکهی‌این فرقه برای هدایت مسلمین هستند چرا ازمیان‌قوم خود خارج میشوند کلیم‌خودشانرا سعی میکنند ازآب بدربرند چرا مثل سابق تشریف آورده دراصفهان وقزوین وقم‌نمی نشینند تاازدست غریقی بکیرند ودرمیان قوم خودشان مشغول نشر فضایل شوند . کروه دیکر هم‌درخودایران مانده خریده‌شدهٔ عصای مرصع ومستمری‌وعبای زری هستند عوام بیچاره بخیال و بامید آنکه شبان وحارسی داریم غافل بخورد کرکان تحلیل میروند. درممالك روسیه‌دوچیر هست‌ودوچیزرا میشناسند یکی پادشاه ودیکری قانون باقی‌هرکی وصاحب‌هردرجه‌باشدامتیازی‌درمقابل‌مدعی‌خود ندارد ولی‌درمملکت‌ایران‌هرکس‌درجای‌خوددارای یکقدرت مخصوص است. محررمحترم کاغذ مزبور مینویسد هرکاه ازجانب سنی‌الجوانب حضرت ظل‌اللهی برای ..... مأمورین‌درستکار... معین بشود خبرندار دکه مأمور ازآسمان نخواهد آمد همه‌درایران پارچهٔ یك کرباس هستند هرکس تازه بتبریز بیاید طرح تازه خواهد ریخت نباش اول‌را غرق رحمت خواهد کرد حتی ازروی امتحان خود محرر کاغذ معهودرا اکر مأمور این‌کارها نمایند سال آینده بخیال زیارت‌بیت اه الحرام خواهد افتاد که‌درمراجعت از پاریس آمده پارهٔ اسباب خانه وکالسکه وتجملات‌خریده بوطن برکردد. ماحصل‌باید فکرهاوتدبیرهانمود ومسئلتها ازخدا کرد که‌درایران درطبق شریعت غراقانونی بکذارند ودوایراموررا ازمذهبی‌ودولتی بنظم بیندازند وهمه طبقات‌را داخل خدام شریعت نموده یکی‌ازاهل‌ظلمه دیکری‌راملك‌جنان ومال ونایب امام ازروی عدم استحقاق نشمرند حقوقها معین‌شود وظیفها شناخته کردد هرکس بلباس‌خود ملبس بوده اشتباهکاریها ازمیان برود عالم اسلامیت رونق بکیرد لکن مسلمین دل خوش

بدارند که حالا مسلمانی دارند (وای اگر از پی امروز بود فردایی) زیرا که همه به پایین دست خود ظالمند و ببالای دست خود مظلوم اگر پارهٔ ملاحظات نبود غیر ازاین منطق لبی بکشادمی . امروز پارهٔ باآرزو و بمیل افتاده اند که باولادشان تربیت بدهند ولی مکتب خانه درایران ندارند وقوهٔ اورا هم ندارند بفرنکستان بفرستند وقطع نظر ازآن اطفال دور ازنظر والدین خود درفرنك بیشتر عمررا بکارهای ناشایسته صرف میکنند ولکن میتوانند پول جمع کرده مکتب خانهٔ منتظمی درخودایران بازنمایند چنانکه هرسال درمساجد برای سایر چیزها مبالغ کزافها جمع مینماید برای این کار هم صاحب همت وکار فهم لازم دارد جمع نموده باتفاق مردم کار یکند مدعی براین نباشد که من مردامین هستم ومعتبر باید بارادهٔ خود واقتدار خود بروم بکسی حساب ندهم وبکسی دلیل نیارم کرده وگفتهای مرا باید حجت بدانید این نوع استبداد رای است که درایران امور را نمیگذارد ثبات وقراری باشد باهمه امانت وحقانیت باید بهرکار بتصدیق واطلاع چند نفر دیگر شروع نمود ودرروزنامه مخارج ومصارف و پارهٔ خیالات وقراردادها که گذاشته نوشته میشود منتشر نمود تابسمع همه برسد آنطور باید بکارها شروع نمود که درفرنك میکنند ودوام پیدا میکند ماعالم حقیقی وکاردان مجرب درایران کم داریم لکن پنجاه نفر شخص کامل ازمکتب خانه بیرون بیایند خیلی کارها از پیش میبرند . لایستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون .

﴿ بقیه ازکاغذخراسان که درباب وضع ﴾
﴿ ترکانان بادارهٔ اختر رسیده ودرنسخهٔ ﴾
﴿ پیشتری درشمارهٔ ۱۱ نوشته ﴾
﴿ شده بود . ﴾

روزسیم محرم جنك سختی میان ترکانان وروسیه شده تقریبا هفتصد نفر ازقشون روس ویکنفر سرتیپ ویکنفر یاور کشته شده وازتراکمه هم بهمین میزانها کشته شده است ولکن یك بیرق سفید بدست تراکمه افتاده است روزششم محرم اردوی روسیه از سمت جنوب حرکت کرده دوسنکر محکم درطرف مشرق ومغرب کوك تپه بسته اند ومارپیچهارا نزدیك سنکر تراکمه برده اند ولی سمت شمال تراکمه باز است که متصل بریك زار میشود کمافی السابق اردوی بزرك روسیه درسمت جنوب سنکر تراکمه است که پشت کوه کرم است قلعهٔ سرحد قوچان باشد روسیه خیال داشته است همینکه از سمت جنوب ومشرق ومغرب نقبهارا بزیرخاکریزسنکر تکه برسانند آتش بزنند وازسه جانب بقلعه وسنکر کوك تپه یورش برند ولی از قرار مذکور تکه هم تن بمرك داده خیالشان این است که هنکام یورش روسیه همه ازجان گذشته ودست ازحیات شسته وسر سپر کرده دست بشمشیر پابمیدان معرکه بگذارند چونکه سلاح جنك ندارند صلاح جنك را درمیدان وسیع نمیدانند وابدا بجز کشتن وکشته شدن خیال دیگر ندارند که (النارخیرمن رکوب العار) حرفی که مخبر صدیقی از مجلس کنکاش شنیده بود نقل کرد که همه متفق القول ومتحدالکلام میکفتند که اگر قشون مخالف شهر میخواهند لاند زیك خواهند آمد آنوقت ما بمنتهای آمال خود خواهیم رسید .

قیمت کندم دراردوی روسیه یکمن پنجقران است ومیان تراکمه اخالی یکمن پنجشاهی تاپانزدهم محرم حالت هردو سمت بهمین منوال بوده است ولی بطورقطعی تا آخرماه کار یکرویه خواهدشد . درهمین روزها کاروان قوچان که حمل غله بجهت روس کرده ومیبرده است تراکمه برسرآنها ریخته وغله را برده وشصت نفرکشته است . تاکنون پیش از این اطلاع حاصل نکرده است انشاءالله من بعد هرخبری که حاصل کرد زحمت خواهد داد .

﴿ توضیح ﴾

(کوك تپه) تقریبا درمسافت پانزده فرسخی شهر (بجنوود) ازمضافات مشهد واقع است واکنون روسها از (کوك تپه) رو بعشق آباد که درمسافت ده فرسنکی کوك تپه درسمت مشرق آن است پیش میروند که سریعا آنجارا نیز تسخیر وضبط کنند . از (عشق آباد) تاشهر (ابیورد) مشهور که نیز ازمضافات مشهداست تقریبا بیست فرسخ مسافت هست وراست درنقطهٔ مشرق عشق آباداست . اگرچه هنوز تا مرو خیلی راه دارند ولی باهمت کامل وعزم ثابت و پول زیاد وقدرت هرقدردورباشد طی نموده مقصود خودرا حاصل خواهند نمود .

بقیه ازنوشتجات ومخابرات ومقاولات پنهانی است که درمیان امیرشیرعلیخان مرحوم حکمران افغانستان ودولت روس رد وبدل شده درشمارهٔ (۱۱) اختر نقل شده بود

باینکه درهنکام یورش دوم انکلیسها بکابل یعقوب خان صورت این معاهده نامهٔ اتفاقی را که درمیان دولت روس وافغانستان بسته شده بود ازمیان برداشته محو وتلف کرده بود ولی باز درهنکام استیلای افغانستان یك نسخهٔ آن عهدنامه ازمیان نوشتجات میرزا محمد خان وزیر خارجیهٔ افغانستان بدست صاحب منصبان انکلیس افتاده درتاریخ ۲۹ تشرین ثانی سال ۱۸۷۹ میلادی مسودهٔ آن بطور محرمانه نزد والی هندوستان فرستاده شده است .

صورت معاهدهٔ اتفاقی که درمیان دولت روس وافغانستان بسته شده است

مادهٔ اول . دولت روس درعهده میکیرد که باامیرشیرعلیخان بطور دائمی درحالت دوستی وموالات خواهد بود .

مادهٔ دوم . بمناسبت وفات سردار عبداله جان فرزند امیرشیرعلیخان هرکدام ازفرزندان خودرا امیر ولیعهدی بردارد دولت روس باخود امیرو ولیعهداو بوسته دوست ومتفق خواهد بود .

مادهٔ سوم . هرگاه ازخارج دشمنی بافغانستان یورش بیاورد وحکومت افغانستان از مدافعهٔ آن دشمن درماند وازدولت روس استمداد نماید دولت روس درعهده میکیرد که دشمن رابابسپارش سیاسی یا بوسائط دیکر ازممالك افغانستان بیرون نماید .

مادهٔ چهارم . امیرتا از دولت روس بطور دوستانه استشاره ننموده رخصت حاصل نکنند باهیچ دولتی اقدام بجنك ننماید .

مادهٔ پنجم . امیر افغانستان ازوقوعاتیکه درممالك افغانستان جاری میشود بطور دوستانه دولت روس را اطلاع خواهد داد .

مادهٔ ششم . امیرافغانستان هرکونه مصالح وتمنیات عمده راجع بحکومت خود را بجنرال کوفان والی ترکستان تبلیغ نموده والیٔ مشارالیه نیز ازجانب دولت متبوعهٔ خود ماذون خواهد بود که خواهش امیرمشارالیه را مقرون بانجاح نماید .

مادهٔ هفتم . دولت روس خاطرجمعی میدهد

ازاینکه تجار و تبعهٔ افغانستان درممالک روس درکمال آزادی دادوستد نموده تمتع تجارتی خود شانرا بممالک خود ببرند ۰

مادهٔ هشتم ۰ امیرافغانستان مأذون است که ازاتباع وخدام ومتعلقان خودشان هرکس را که میخواهد برای تحصیل فنون وصنایع بممالک روس روانه دارد ۰ مامورین روس در بارهٔ آنان لازمهٔ احترام ونوازش را بطوریکه در بارهٔ اشخاص صاحب منصب بکارمیبرند بعمل خواهند آورد ۰

مادهٔ نهم ۰ (درمسودهٔ مذکور جاخالی بوده است).

مادهٔ دهم ۰ من که (جنرال استولیتوف نیکولایم) باقتضای مامور یتی که از جانب دولت روس دارای آن هستم موادی را که دراین عهدنامه درمیان دولت متبوعهٔ خود وامیر شیر علی خان بسته شده است مهرنمودم ۰

شیر علی خان درسیزدهم ماه کانون اول سال ۱۸۷۸ میلادی بابعضی ازصاحب منصبان روس که عقب ماندکان هیئت سفارت بودند بناچار ازکابل بیرون شده رو بترکستان عزیمت نموده بموقع (مزارشریف) نام رسیده بتاریخ بیست ودوم ماه مذکور فوق از آنجا کاغذی بمضمون ذیل نوشته بجنرال کوفان روانه داشت ۰

پس ازآنکه کاغذ سابق را بشما فرستادم رؤسای افغانستان بهیئت اجتماع نزد من آمده اظهار داشتند که ۰ مقصود دولت انکلیس در بارهٔ افغانستان این است که حکومت افغانستان بادولت روس قطع رشتهٔ موالات نموده سفیر آنرا درکابل نپذیرد ۰ ولی مابمناسبت اینکه بادولت روس دست مصافحه ویکانگی داده ایم این تکلیف دولت انکلیس را بوجهی قبول نتوانیم کرد ۰ بل پیش از پیش برضد انکلیس بمراتب دوستی و یکجهتی دولت روس خواهیم افزود بامیدواری بقاودوام بودن دوستی روس هرگاه یقین بدانیم که بدتر ازواقعهٔ جنگ چهل سال پیشتری درمقابل انکلیس پریشان خواهیم شد باز ازدوستی واتفاق روس دوری نخواهیم جست ۰ بنابراین بصوابدید رؤسا من بخیال عزیمت پترسبورگ هستم مناسب آن است که درآنجا بیاری اعلا حضرت ایمپراتور مجلس کونکرهٔ ترتیب داده ازانکلیسها سؤال نمایم بکدام دلیل وحقانیت پاستیلای افغانستان اقدام نموده اند ۰ امید واری دارم که این اختلافات بدین تدابیر ازمیان برداشته شود ۰

شیرعلی خان بعد ازفرستادن کاغذ فوق بجنرال کوفان فرمانی خطاب برؤسای افغانستان نوشته ضمنا اعلان وانتشار داده بود که ۰ بمناسبت این وضع انقلاب آمیز مملکت لازم آمد که خود بالذات به پترسبورگ بروم ۰ درفرمان مذکور صورت کاغذهایی که ازجنرال کوفان وجنرال استولیتوف درآن اثنا بامیر مشارالیه رسیده بود نیز درج شده بوده است ۰

(فقراتی است که درفرمان شیر علی خان ازکاغذ جنرال استولیتوف درج شده بوده است)

چون ایمپراتور شمارا بمنزلهٔ برادری خود برداشته است شما نیز درمقابل باید دربارهٔ ما آنکونه حسیات دوستی و برادری ظاهر نمایید ۰ دولت انکلیس میخواهد بواسطهٔ دولت عثمانی باشما بنای صلح بگذارد وآرزومنداین است که شما نصایح دولت عثمانی را پذیرید ۰ ولی اعلا حضرت ایمپراتور ازشما خواهشمند است که انکلیسهارا بمملکت خودتان راه ندهید وبنوعی تدابیر حکیمانه این موسم زمستان را بگذرانید آنچه ازدولت روس برای انجام دادن مصالح خودتان خواهش نموده اید عن قریب بشما رسیده مصالح افغانستان بخوبترین وجهی انجام پذیر خواهدشد ۰ انشاء اه دراین نزدیکی درپترسبورگ مجلس کونکره (مکالمه دولی) منعقد خواهیم نمود و بواسطهٔ همین مجلس بادولت انکلیس رسما بمکالمات پرداخته بقوت محاورهٔ سیاسی پای مداخلهٔ انکلیسهارا ازافغانستان بطورقطعی کوتاه خواهیم داشت یااینکه وضع حاضر یک جنگ بسیار بزرگ وعمده منجر خواهدگردید ۰ بیاری خدا تاآغازبهارآینده درافغانستان ازآثار مداخله غائله باقی نخواهدماند ۰

جنرال کوفمان درجواب کاغذ مورخ ۸ کانون اول شیر علی خان در دوم ماه کانون ثانی ۱۸۷۸ میلادی فقرات ذیل را نوشته است ۰

بموجب دستور العملی که ازجانب اعلا حضرت ایمپراتور بعهدهٔ بنده صادر شده است لازم دیدم بشما اطلاع بدهم که اکنون بقوت لشکری ممکن نیست در بارهٔ شما معاونت بعمل آورده بشود ۰ زیرا درلندن وزرای انکلیس سفیر روس را خاطر جمعی داده اند که بوجهی استقلال افغانستان را اخلال ننمایند ۰

جنرال مشارالیه درجواب کاغذ مورخ ۲۲ کانون اول شیرعلی خان نیز دوطغرا کاغذ یکی بتاریخ ۷ ودیگری ۱۱ کانون ثانی فرستاده ضمنا اظهار داشته است که ۰ عزیمت شما به پترسبورگ ومفارقت نمودن ازمملکت خودتان مناسب نیست بهتر آن است که ازاین تصورات فراغت نماید ۰

ولی شیرعلی خان درثانی برای رفتن به پترسبورگ اصرار نموده جنرال مشارالیه نیز جواب نوشت که درعزیمت به پترسبورگ وعکس آن مختاراست

(پس از آن کاغذهایی که درمیان رد وبدل شده است خالی ازاهمیت وعبارت از رسمیات وخصوصیات است) درآن اثنا امیرشیرعلی خان بعزم پترسبورگ رو بسمت شمال در حرکت آمده دراثنای راه ناخوش گردیده هرچند که بواسطهٔ طبیب روسی که جنرال استولیتوف برای معالجهٔ مشارالیه فرستاده شده بود مداوات کردند نتیجهٔ حاصل نشده جهان فانی را بدرود گفته از کش مکش این سنجی سرای خلاصی جسته ودر گذشت ۰

انتهی

طاهر

اعلان

فضایل مآب آقامیرزا علی دوکتور تبریزی که درفن طب ایرانی وفرنکستانی دارای حذاقت وفطانت کامل است اینروزها بدرسعادت وارد شده عجالة درخان والده درمرتبهٔ فوقانی درحجرهٔ شماره ۵۵ منزل نموده است طبیب مومی الیه علاوه برعموم فنون طب درفن کحالی وامراض جلدیه خصوصا درمعالجهٔ امراض سفلیسکی ازقبیل فرنکی وسوزناک مزمن وگوفت وغیره نیز صاحب ید طولا ومهارت فوق العاده است هرکس رجوعی بطبیب مومی الیه داشته باشد هرروز دوساعت ازروز رفته تاساعت شش رجوع کنند کارادر حجرهٔ مذکوره معاینه ومداوات خواهدنمود ۰